

Halottak napi történelemidézés a Délvidéken

Magyar áldozatokra emlékeztek

Miközben a napi híradások arról szólnak, hogy a jugoszláv hadsereg vagy a szerb szabadcsapatok katonái milyen szörnyűségeket követtek el Boszniában és Koszovóban, a délvidéki magyarság az ötvenöt évvel ezelőtti eseményekre emlékezett, amikor a szerb csetnikek szinte minden vajdasági helységben tömegesen végezték ki a magyarokat. Erről szól délvidéki tudósítónk írása.

Miközben a törvényszéki szakértők újabbnál újabb tömegsírokra bukkanak, és holttestek százait hantolják ki szerte Boszniában és Koszovóban, akiket a szerbek az elmúlt években dúló háborúk során mészároltak le, a délvidéki magyarság Vajdaság-szerte a '44-es vérengzésekre emlékezik. Zentán, Becsén, Zomborban, Temerinben, Újvidéken, Szabadkán, Kanizsán, Bezdánban, Martonoson, valamint Bácska és Bánság számos más településén a magyar szervezetek a halottak napi kegyeletadó ünnepség keretében helyezték el koszorúikat a temetőben vagy a vérengzések színhelyein, és gyűjtöttek gyertyákat az 1944 őszén és 1945 tavaszán kivégzett ártatlan magyar áldozatok emlékére.

Ma az egyházak, a magyar civil szervezetek, művelődési egyesületek, pártok már bántatlanul emlékezhetnek az ötvenöt évvel ezelőtti tragikus eseményekre, a hatalom képviselői azonban nem vesznek részt ezeken a gyászműsorokon és koszorúzási ünnepségeken. A hivatalos Szerbia mind a mai napig nem ismerte be a magyarság ellen elkövetett rémtetteket. Részben ezzel az elutasító magatartással magyarázható, hogy máig sem készült el a történelmi számvetés az 1944-es vérengzésekről. Másrészt szembe kell nézni saját mulasztásunkkal is, a kollektív tudat és akarat hiányával. Az áldozatok emlékére elmondott imák, rövid alkalmi beszédek, itt-ott a Himnusz halk eléneklése, másutt egy-két alkalmi vers: ez az,

ameddig a vajdasági magyarság közösségként elmerészkedik.

A negyvenéves eseményekről készült kiadványok, amelyek néhány bátor ember elszántságát és kitartását dicsérik, mind magánszorgalomból készültek. Mert a honi magyar intézmények és pártok ehhez a gyötrelmes munkához vajmi kevés támogatást nyújtottak részükre, akárcsak az anyországi intézmények és alapítványok. Köztudott, hogy a magyar televízió sokáig még a megemlékezésről szóló tudósításokat sem volt hajlandó sugározni. A legújabb helyi jellegű kiadvány a Pap Imre nyugalmazott újságíró által összeállított szíváci krónika. Előtte Matuska Márton és Mészáros Sándor szerkesztettek egy monográfiát a vajdasági magyarok '44-es kálváriájáról. A zentai eseményeket Szloboda János nyugalmazott tanár dolgozta fel, a csúrogi vérengzésekről pedig és Teleki Júlia számolt be. Szomorú és tragikus dolog, hogy áldozatos munkájuk nem kapott kellő visszhangot.

Az idő sürget, a megkezdett munkát folytatni kellene. Gyakran elhangzó érv, hogy többé már nincs ok félelemre, titkolózásra, ez azonban nem fedi teljesen a valóságot. Mert Délvidék magyar lakossága ma is félelemben él. És ezek nem irreális vagy paranoiás félelmek. Még sor sem került a régi lelki traumák feltárására, a sérülések feloldására, a fájda-

lom és keserűség kibeszélésére, máris nyakába szakadtak a közelmúlt borzalmai. És aki a Balkánon él, tudja, hogy a tegnapi borzalmai holnap megismétlődhetnek. Ma a muzulmán, horvát és albán szakértők a nemzetközi intézményekkel közösen azon fáradoznak, hogy megtalálják és azonosítsák a háborúban eltűnt személyeket. A boszniai háborúban mintegy kétszáz ezer ember vesztette életét, és több mint 24 ezer személyt tartanak nyilván eltűntként, akik félt, hogy valamennyien elpusztultak. A magyarok vonatkozásában ez a szándék a nemzetközi szervezetek és intézmények részéről fél évszázad múltán is hiányzik.

A magyar áldozatok pontos számát nem tudjuk, s talán sohasem fogjuk már megtudni. Van, aki húszezerről beszél, más negyvenezerről, de van olyan szakértő is, aki hatvanezer áldozatról tud. Ebben a nemzeti és vallási gyűlöletet szító politikai légkörben nehéz szóra bírni az embereket. Ennek ellenére újabb és újabb adatközlők jelentkeznek. Ahhoz azonban, hogy a vértanúhálált szenvedett áldozatok nevei mind egy emlékoszlopra kerüljenek ennél többre, nemzeti összefogásra és intézményes kutatási háttérre lenne szükség. Valamint arra, hogy a nemzetközi szervezetek és intézmények tudomásul vegyék, hogy a balkáni népiirtás nem a koszovói albánokkal kezdődött. A megbékéléshez azonban legfőképpen arra lenne szükség, hogy a többségi

nép felismerje, hogy tragikus tévedéseit, a más népekkel szemben elkövetett bűneit, ha az mégoly fájdalmas és keserves is – be kell vallani.

DR. HÓDI SÁNDOR

(ADA)

■ Délvidék magyar lakossága félelemben él ma is. És ezek nem irreális vagy paranoiás félelmek.